

HODNOCENÍ PRORODINNÉ ATMOSFÉRY MEZI MLADÝMI VĚŘÍCÍMI¹

Hana Wiselková, Marek Kolařík

Abstrakt

Článek pojednává o kvantitativní studii zaměřené na zmapování hodnocení prorodinné atmosféry v církevním prostředí mezi mladými věřícími (od 17 do 30 let). Teoretické zázemí se opírá o uchopení pojmu prorodinná atmosféra, právní zakotvení církví v České republice se zaměřením na popis Římskokatolické církve a Slezské církve evangelické a.v., vývoj hodnoty manželství a rodiny v církevní i sekulární společnosti a křesťanské pojetí manželství, rodiny a předmanželských vztahů, včetně jejich souvisejících aspektů. Empirická část vychází z anonymního šetření prostřednictvím online dotazníku se zaměřením na sociodemografické a náboženské charakteristiky, hodnotový žebříček (zjišťován standardizovanou Rokeachovou škálou hodnot) a hodnocení položek týkajících se prorodinné atmosféry v církvi, partnerských a manželských vztahů a sexuality. Výzkumu se zúčastnilo 262 respondentů. Získaná data byla zpracována popisnou statistikou, parametrickými a neparametrickými testy. Výsledky poukazují na odlišnou preferenci hodnot mezi věřícími v souvislosti s jejich rodinným stavem, který rovněž má vztah k míře spokojenosti s prorodinnou atmosférou. Dále byl prokázán vztah náboženské praxe a shody vlastních názorů s křesťanskými stanovisky. V závěru je pojednáno o limitech práce a případných intervencích či podnětech pro další studie.

Klíčová slova: prorodinná atmosféra, církev, Rokeachova škála hodnot

EVALUATION OF PROFAMILY ATMOSPHERE AMONG YOUNG BELIEVERS

Abstract

The article discusses a quantitative study which maps the evaluation of pro-family atmosphere in a church among young believers (from 17 to 30 years). The theoretical background is based on understanding the concept of pro-family atmosphere, the legal base of churches in the Czech Republic with a focus on the Roman Catholic Church and the Silesian Evangelical Church description, the value development of marriage and family in church and secular society and the Christian concept of marriage, family and premarital relations, including their related aspects. The empirical part is based on anonymous surveys by an on-line questionnaire focusing on sociodemographic and religious characteristics, the scale of values (surveyed by the standardized Rokeach Value Survey) and the evaluation of questions about pro-family atmosphere in a church, partner and marriage relationships and sexuality. 262 respondents participated in the research. The obtained data were processed by descriptive statistics, parametric and nonparametric tests. The results indicate different value preferences among believers in relation to their marital status, which is also related to the degree of satisfaction with the pro-family atmosphere. The results confirmed the relation of religious practice and agreement between personal and Christian opinions. In conclusion, it discusses the limits of the research and possible interventions and suggestions for further study.

Key words: pro-family atmosphere, church, Rokeach Value Survey

Došlo do redakce: 16. 11. 2015

Schváleno k publikaci: 7. 4. 2018

¹ Článek vychází z diplomové práce: Kotasová H. (2015). *Hodnocení prorodinné atmosféry mezi mladými věřícími*. Nепublikovaná diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého.
Vedoucí: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Úvod

Partnerské vztahy jsou českou populací stále vnímány jako jedna z nejdůležitějších hodnot (Čadová, 2014), nicméně přístup k nim se liší mezi sekulární a církevní společností. Široká veřejnost nevnímá instituci manželství jako potřebnou, což se odráží v rozšiřování fenoménu nesezdaného soužití a ve snižování počtu uzavřených manželství (Sobotková, 2007; Fialová, 2006). V křesťanské společnosti je manželství považováno za přirozenou součást života jedince a založení rodiny je jedním z jeho základních úkolů, přičemž tyto koncepce mají své biblické kořeny (viz Gn 1:26-28 Český ekumenický překlad).

Křesťanské pojetí partnerských, manželských a rodinných vztahů se opírá jak o biblická stanoviska, tak o koncepce vycházející z jednotlivých církví. Základní uchopení nacházíme již ve Starém zákoně (viz Gn 1:26-28; Gn 2:18-24) – přestože se jedná o dvě rozdílné verze stvoření lidstva, je možné zachytit několik výchozích myšlenek týkajících se manželství: 1) člověku je vrozená potřeba být s druhým člověkem v páru; 2) manželství je důležitým prvkem v duchovním životě jedince, neboť slouží jako prostředek přiblížení se k Bohu; 3) manželství slouží k plození dětí; 4) manželstvím se dva lidé oddělují z původní rodiny a zakládají novou. Také další biblické knihy se vyjadřují k tématům partnerských vztahů, např. Píseň písní, evangelia, či dopisy apoštola Pavla jednotlivým církvím. Obvykle se jedná o texty vyjadřující se ke smyslu manželství (např. Ef 5:21-32, Mt 19:5-6), sexualitě (např. Píseň písní, 1K 7:3-5), postavení mužů a žen (např. Ef 5:21-32), prevenci před nevěrou (např. Žd 13:4, 1K 7:2-6) apod. Jednotlivé církve na tyto biblické myšlenky navazují ve vlastním učení, které je dále předáváno členům dané církve (např. Katechismus katolické církve, 1995; Jan Pavel II., 1996; Česká biskupská konference, 2001; Suchá et al, 2006; Zásady Slezské církve evangelické a. v., 2004; Adventisté sedmého dne věří, 1999 a další).

Význam manželství a rodiny se v průběhu církevní historie měnil. V biblických dobách bylo manželství prostředkem ke sjednocení rodu, který přežíval a rozšiřoval se díky potomstvu, které dále zvedalo i jeho prestiž. V období rané církve byla rodina jakýmsi modelem pro setkávání křesťanů. V průběhu dalších staletí, kdy docházelo mimo jiné k postupnému rozvolňování manželské morálky, rozšiřování nevěry a zvyšování počtu rozvodů, církev zaujala pozici zaměřenou na ochranu manželství, které je v návaznosti na Starý zákon považováno za hlavní prostředek k plození dětí a ochrany před sexuálním hříchem (Dolista, 1994; Bible, 2001)².

I navzdory sekularizaci je hodnota manželství a rodiny v křesťanském prostředí v současné době vysoce postavena. Církev se v těchto otázkách snaží se svými členy efektivně pracovat, a to jak s jedinci svobodnými, zadanými, zasnoubenými i sezdanými. Zaměření církve na rodinné hodnoty potvrzují české i zahraniční výzkumy (Čadová, 2014; Eriksson, et al., 2013; Pedersen, 2014). Touto prorodinnou orientací církve vzniká mezi křesťany nálada úzce související s partnerskými vztahy. Lze hovořit o tzv. „prorodinné atmosféře“, která představuje *souhrn teorií a postupů/programů, které podporují instituci manželství a rodiny ve společnosti a který následně zpětně ovlivňuje ovzduší uvnitř této společnosti*.

² V této oblasti je nutné také zmínit koncepci celibátu, tedy zřeknutí se manželského svazku pro službu Bohu, což je trend, který se rozvíjí zejm. v období církevního středověku. Po tzv. Tridentském koncilu (1545 – 1563) se značná část křesťanské společnosti a církví od tohoto konceptu odklonila (Dolista, 1994).

Výzkumné cíle

Hlavním výzkumným cílem bylo zmapování hodnocení prorodinné atmosféry v církevním prostředí mezi mladými věřícími. Zkoumány byly zejména hodnotové preference mladých křesťanů, souvislost náboženské praxe a vnímání vlastních, biblických a církevních názorů týkajících se partnerských vztahů a celkové hodnocení prorodinné atmosféry ve vztahu s rodinným stavem jedince.

Výzkumný soubor

Do výzkumného souboru byli samovýběrem zařazeni respondenti spadající do věkového rozmezí od 17 do 30 let, kteří jednoznačně uvedli, že jsou věřící. Výzkumu se tedy účastnilo celkem 262 jedinců (průměrný věk 22,5 let), z toho 77 mužů (průměrný věk 23,2 let) a 185 žen (průměrný věk 22,3 let). Nejvíce se účastníci hlásili k Římskokatolické církvi (38,5 %), dále pak k Slezské církvi evangelické augsburského vyznání (26,3 %)³. Více než ¼ z celkového souboru chodí pravidelně nebo téměř pravidelně do kostela a na setkání mládeže, denně nebo skoro každý den čtou Bibli a modlí se. Zmapování rodinného stavu respondentů je uvedeno v tabulce č. 1. Ze všech respondentů aktuálně v partnerském vztahu (N = 114) jich 66,6 % má svůj první nebo druhý vztah, dalších 27,5 % respondentů svůj třetí nebo čtvrtý vztah a 5,3 % respondentů už mělo více než pět partnerů. Ze všech zadaných respondentů má 87,8 % věřícího partnera.

Tabulka č. 1

Rodinný stav respondentů

Pohlaví	Rodinný stav				Celkem
	svobodní	zadaní	zasnoubení	sezdaní	
muži	49	16	3	9	77
ženy	99	43	12	31	185
celkem	148	59	15	40	262

Aplikovaná metodika a sběr dat

Vzhledem k šíři výzkumu byla zvolena kvantitativní strategie, pro sběr dat byl použit online dotazník. Emanovský (2013) hodnotí šíření dotazníku prostřednictvím internetu jako velkou časovou a finanční úsporu a vyzdvihuje možnost zachycení velkého výzkumného souboru.

³ Dále se 10 % respondentů hlásilo k Církvi bratrské, 8 % respondentů k Apoštolské církvi, ke Křesťanskému společenství a k jiným evangelickým církvím po 2,7 % respondentů, 2,3 % respondentů k Církvi adventistů sedmého dne, 1,9 % respondentů k Jednotě bratrské, k Českobratrské církvi evangelické a k Církvi živého Boha po 1,5 % respondentů a 0,4 % respondentů k Bratrské jednotě baptistů. Jinou církevní příslušnost uvedlo 0,4 % respondentů a 3,4 % respondentů svou církevní příslušnost neuvádělo.

Použitý dotazník byl vlastní konstrukce a zaměřoval se cíleně na tyto oblasti ze života respondentů: sociodemografické charakteristiky, historie partnerských vztahů, náboženská praxe, hodnotový žebříček, hodnocení prorodinné atmosféry v církvi, míra souhlasu s církevními a biblickými stanovisky, které se týkají partnerských a manželských vztahů a rodiny, včetně subjektivního názoru. Výzkumný nástroj představovala Likertova škála, která prostřednictvím vyjádření míry souhlasu/nesouhlasu s určitým výrokiem umožňuje zachytit postoje a názory respondentů (Emanovský, 2013). Hodnotový žebříček účastníků byl zkoumán pomocí standardizované Rokeachovy škály hodnot (Rokeach Value Survey). Tuto škálu tvoří seznam 36 hodnot, které jsou rozděleny na hodnoty terminální (cíle a ideály jedince) a instrumentální (prostředky a způsoby chování, kterými daný jedinec dosahuje svých cílů a ideálů; Řehan, Cakirpaloglu, 2000).

Analýza dat

Vzhledem k povaze dat byla k jejich zpracování nejvíce využita popisná statistika. Skupiny respondentů byly dále porovnávány neparametrickými testy zjišťujícími rozdíly (Mann-Whitneyho U test, Test dobré shody χ^2 a Kruskal-Wallisova analýza rozptylu)⁴ a korelačními koeficienty pro posouzení stupně souvislosti mezi skupinami (Spearmanův a Pearsonův korelační koeficient; Šejda, Šmerhorský, Göpfertová, et al., 2005).

Etické aspekty

Spolu s dotazníkem obdrželi potenciální účastníci studie také motivační dopis, který obsahoval informace o účelu výzkumu, následném zpracování dat a možnostech využití výstupů. Účast ve výzkumu byla dobrovolná a v kterékoli fázi mohla být ukončena. Ochrana osobních a citlivých informací byla zajištěna anonymitou dotazníku.

Výsledky studie

Výsledky výzkumu jsou rozříděny do oblastí, na které byla studie cíleně zaměřena.

Hodnotové preference mladých křesťanů

Z oblasti **preference hodnot** je pro mladé křesťany nejvýznamnější terminální hodnotou *Spása duše* (Mdn pořadí hodnoty = 1), a poté hodnoty týkající se partnerských a rodinných vztahů, konkrétně hodnoty *Rodinné bezpečí* a *Zralá láska* (obě Mdn = 3). Z instrumentálních hodnot se jeví jako nejdůležitější hodnoty *Čistota*, *Poctivost* (obě Mdn = 3) a *Laskavost* (Mdn = 4).

⁴ Mann-Whitneyho U test pracuje s pořadovými hodnotami pro určení, jestli skupiny respondentů pocházejí ze stejné populace. Test dobré shody χ^2 umožňuje porovnání rozdělení sledovaného znaku ve skupinách výběrového souboru a pravděpodobnostní rozdělení daného znaku. Pomocí Kruskal-Wallisovy analýzy rozptylu byly mezi sebou porovnávány skupiny respondentů (Šejda, Šmerhorský, Göpfertová, et al., 2005).

Mezi nezadanými a zadanými jedinci existují rozdíly v preferenci hodnot uvedených v tabulce č. 2, přičemž tyto rozdíly byly statisticky potvrzeny na 5% hladině významnosti. Další rozdíl, z pohledu práce významný, se týká hodnot *Moudrost* a *Krása*. Nezadaní jedinci rovněž považují hodnotu *Zralá láska* za méně důležitou než zadaní, ale pozitivněji hodnotí *Upřímné přátelství*. Ve srovnání s běžnou populací (Řehan, Cakirpoglu, 2000) se nejvýraznější rozdílné hodnocení týká preference hodnoty *Spása duše*, která je u věřících na prvním místě, u běžné populace na místě posledním.

Tabulka č. 2

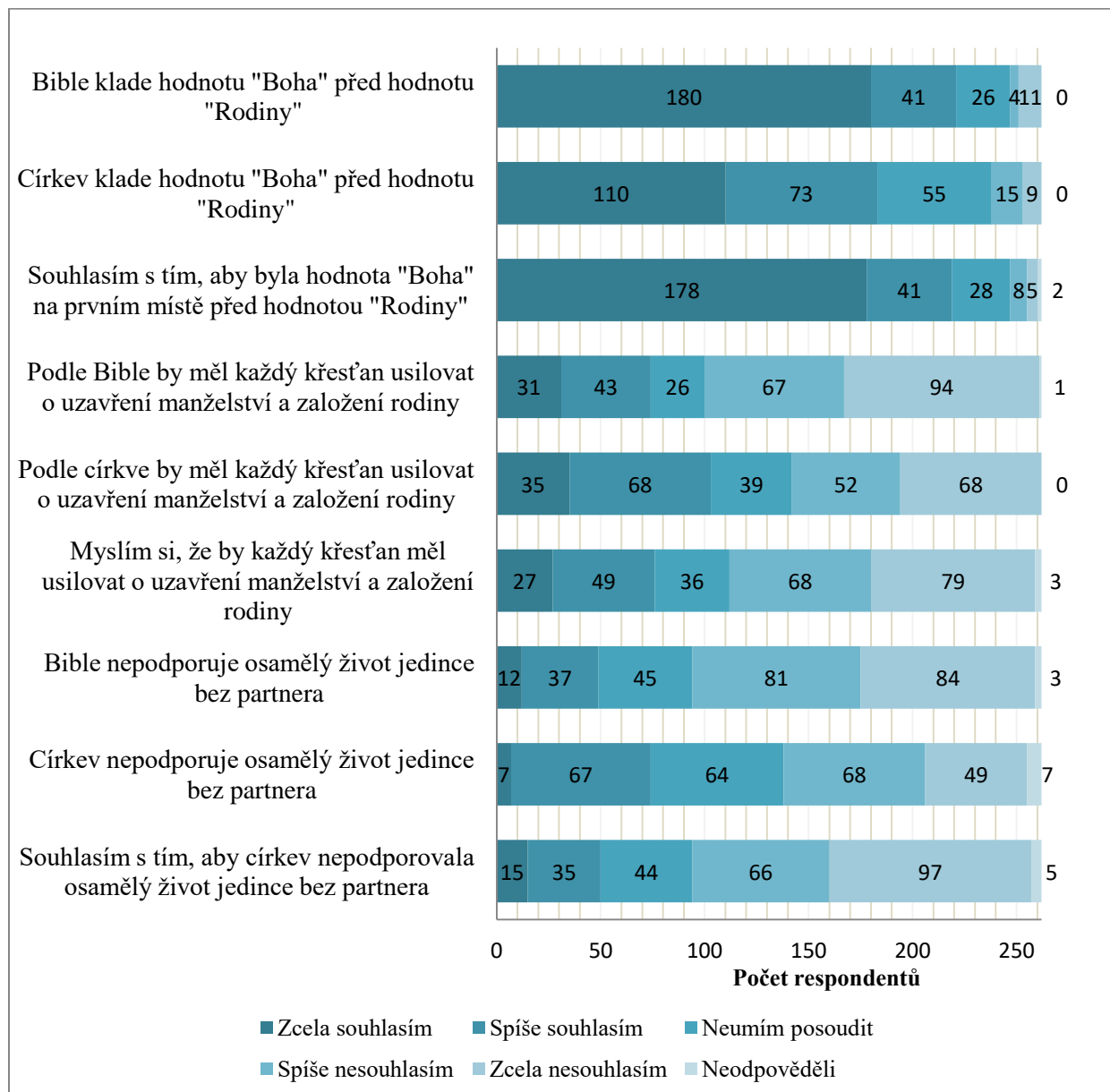
Statisticky významné rozdíly v preferenci hodnot mezi zadanými a nezadanými

Hodnoty	Medián		Z	p
	nezadaní	zadaní		
Zralá láska	3,0	2,5	2,059	0,040
Krása	12,0	14,0	-2,839	0,005
Rovnost	10,0	11,0	-2,111	0,350
Spása duše	1,0	1,0	-2,532	0,011
Společenské uznání	12,0	13,0	-2,0196	0,028
Upřímné přátelství	3,0	5,0	-2,071	0,038
Moudrost	4,0	6,0	-2,848	0,004
Fantazie	12,0	13,0	2,127	0,033
Nezávislost	10,5	12,0	1,976	0,048

Souvislost náboženské praxe a vnímání vlastních, biblických a církevních názorů ohledně partnerských vztahů

Shoda v hodnocení vlastních, biblických a církevních názorů byla zkoumána prostřednictvím vybraných otázek dotazníku. Postoje respondentů k těmto položkám jsou zobrazeny v grafu č. 1.

Graf č. 1: Hodnocení položek týkající se biblických, církevních a subjektivních názorů

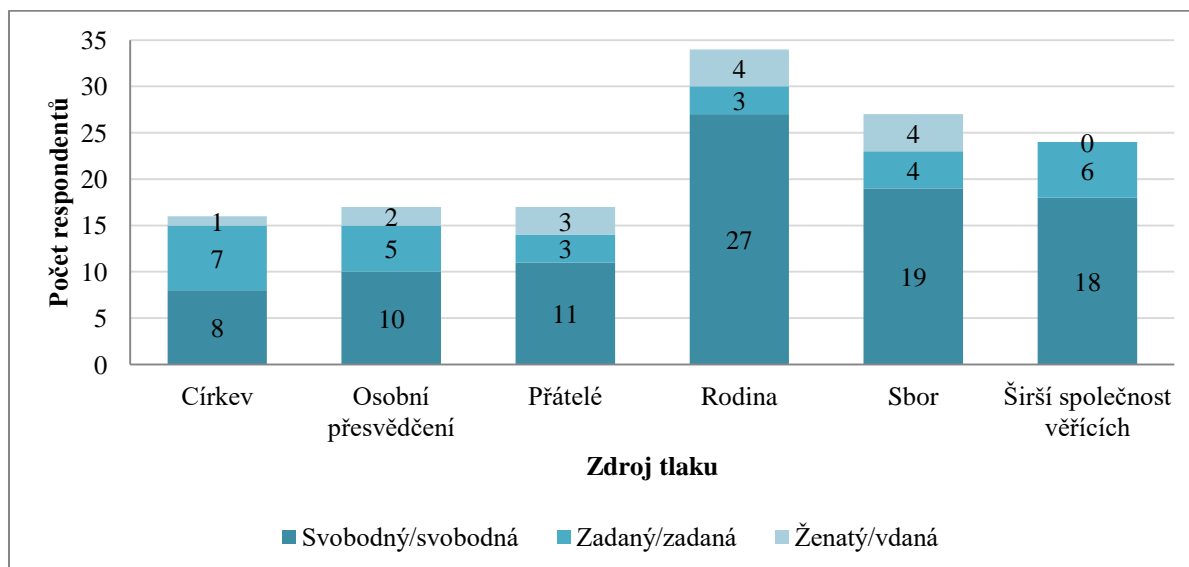
Z toho přehledu je patrné, že mladí křesťané se více ztotožňují s biblickými názory než s církevními. Církevní stanoviska jsou podle hodnocení křesťanů více prorodinně orientována. Tento fakt souvisí také s pocíťováním výraznější podpory a motivováním svobodných věřících k uzavírání manželství a zakládání rodin v církevním prostředí.

Objektivně přitom není pocíťován **tlak na nezadané**, aby uzavírali manželství, nicméně byla prokázána souvislost mezi rodinným stavem a osobní zkušeností s pocíťováním tohoto tlaku ($\chi^2(7) = 18,25405$; $p < 0,01$).

Respondenti upozorňující na tento tlak jej pociťovali (příp. stále pociťují) více ve svém sboru⁵ a společnosti věřících osob, než v církvi jako takové. Dále svobodní jedinci nejvíce pociťují tento druh tlaku ze strany své rodiny (viz graf č. 2.).

Graf č. 2

Zdroje tlaku na uzavírání partnerských vztahů (N = 48)

Pozn.: Průměrný počet identifikovaných zdrojů tlaku na osobu = 2,8.

Z výstupů studie vyplývá, že míra náboženské praxe jedince souvisí s tím, nakolik jedinec vnímá shodu církevních názorů s biblickými koncepcemi, a nakolik s těmito stanovisky subjektivně souhlasí. Jednotlivé indikátory náboženské praxe a statistická hodnota souvislosti jsou uvedeny v tabulce č. 3, statisticky významné souvislosti jsou vyznačeny tučně. Míra individuální náboženské praxe nesouvisí podle Kruskal-Wallisovy analýzy s tím, jestli daný jedinec vyrůstá v úplné nebo neúplné rodině ($H(2, N=262) = 0,8510246, p > 0,05$), nebo jestli je alespoň jeden z jeho rodičů věřící ($H(2, N=252) = -0,01, p > 0,99$).

⁵ Pojem „sbor“ v textu označuje místní církevní společenství vztahující se na určité místo či oblast. Sbor (farní sbor) je pojem více používaný v protestantské terminologii, v katolické církvi se častěji používá pojem „farnost“.

Tabulka č. 3

Indikátory náboženské praxe a hodnota souvislosti (hodnota χ^2 , $p < 0,001$)

Indikátor náboženské praxe	Pocit'ování shody církevních stanovisek s biblickými	Subjektivní souhlas s církevními a biblickými stanovisky
Délka období chození do sboru	5,045917	2,111646
Frekvence docházení na bohoslužby	665,7107	731,1779
Frekvence docházení na setkání mladých věřících	12,20993	17,24282
Četba Bible	309,1491	320,1236
Modlení se	419,2742	458,3613
Znovuzrození ⁶	8,428703	3,246734
Velikost sboru	5,213773	0,935210

Hodnocení prorodinné atmosféry ve vztahu s rodinným stavem jedince

Hodnocení „prorodinné atmosféry“ v církevním prostředí bylo rozděleno na posouzení tří oblastí: 1) pocit'ování tlaku v církvi/sboru na svobodné jedince, aby navazovali partnerské vztahy; 2) vnímání rozdílného přístupu a postavení k nezadaným a zadaným ve sboru; 3) míra spokojenosti s církevními a sborovými aktivitami a programy v oblasti partnerských vztahů, manželství a rodiny.

Hodnocení respondentů v otázce **pocit'ování tlaku** na svobodné jedince jsme popsali výše. Upřesňujeme, že rodinný stav nesouvisí s objektivním pocit'ováním tlaku ($\chi^2(7) = 4,17$; $p > 0,05$), pouze se subjektivním ($\chi^2(7) = 18,3$; $p > 0,01$). Nebylo tedy prokázáno, že by rodinný stav člena daného sboru měl vliv na to, jestli ve svém sboru obecně pocit'uje tlak na svobodné členy, aby uzavírali manželství. Bylo ovšem prokázáno, že rodinný stav člena sboru má souvislost s osobní zkušeností pocit'ováním tohoto tlaku na sebe sama. Podrobnější výklad je uveden v diskuzi.

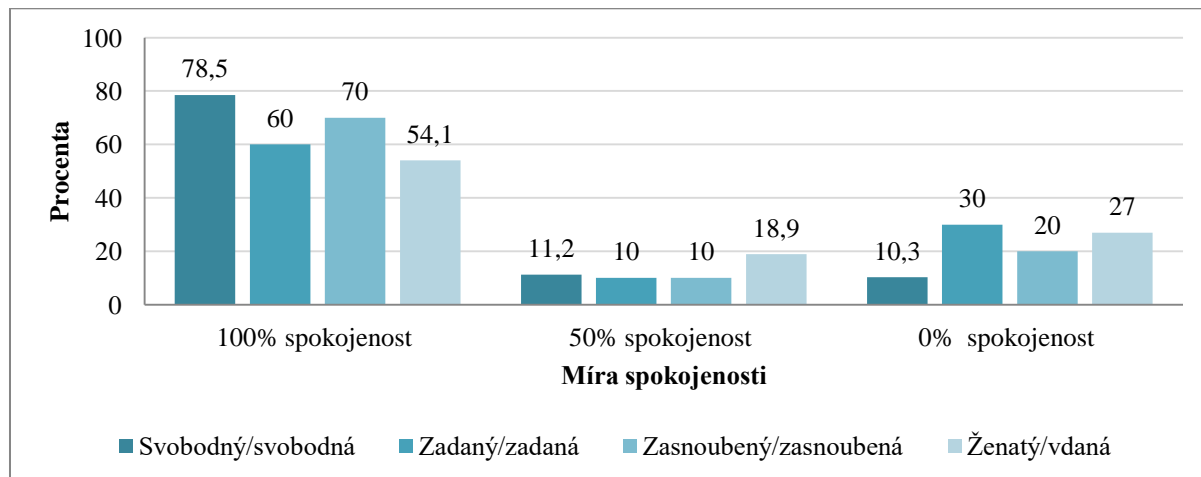
Statistická analýza prokázala, že neexistuje rozdíl v **pocit'ování rozdílného přístupu** v církvi či sboru k nezadaným a zadaným jedincům podle rodinného stavu jedince ($H(3, N=262) = 2,987399$; $p > 0,05$). Nicméně respondenti nezastávají v otázce pocit'ování rozdílného přístupu k nezadaným jedincům ve sboru jednotné stanovisko.

Zhruba 21 % mladých věřících není spokojeno s **publikacemi a aktivitami**, které s tématem partnerských vztahů souvisí, a dále 22 % věřících není spokojeno s **programy zaměřenými na přípravu do manželství**. Byla prokázána souvislost mezi rodinným stavem jedince a mírou spokojenosti s programy, aktivitami a publikacemi církve v oblasti partnerských vztahů, manželství a rodiny ($\chi^2(11) = 1293,24$; $p < 0,001$). Obecně spokojenější jsou přitom svobodní jedinci (viz graf č. 3).

⁶ Tzv. obrácení ve smyslu pozitivní reakce „člověka na Boží pozvání k osobnímu obecnství a nabídku odpuštění: pokání a vyznání hříchu“ (Novotný, 1935, 527).

Graf č. 3

Míra spokojenosti respondentů podle rodinného stavu s programy a aktivitami církve v oblasti partnerských vztahů, manželství a rodiny (v %)

Téměř polovina respondentů vnímá, že církev výrazně zasahuje do toho, jak by měly partnerské vztahy vypadat (46,6 %), a že by se církev neměla primárně soustředit pouze na páry a manžele, ale také na svobodné jedince (44,7 %). Test dobré shody χ^2 ani v jednom z těchto případů nepotvrdil souvislost rodinného stavu s hodnocením těchto stanovisek ($\chi^2(23) = 12,86558$; $p > 0,05$; $\chi^2(23) = 13,70047$; $p > 0,05$).

Diskuze

Vliv víry na hodnotový žebříček jedince vyplývá z výběru hodnot, které účastníci studie považují za nejdůležitější. Více než $\frac{3}{4}$ výzkumného souboru považuje hodnotu *Boha* za důležitější než hodnotu *Rodiny*, což odpovídá křesťanským koncepcím, podle kterých mají mít křesťané na prvním místě *Boha* (viz Mt 6:33). Tento postoj potvrzuje i deklarované stanovisko nadpoloviční většiny účastníků, že křesťan není povinen usilovat o manželství a rodinu a že církev by měla podporovat svobodné jedince bez ohledu na to, jestli se rozhodnou vstoupit do manželství a založit rodinu či nikoliv. Dále se jedná o srovnání s českou běžnou populací prostřednictvím Rokeachovy škály hodnot, konkrétně v preferenci hodnoty *Spása duše*, kterou křesťané vnímají jako nejvíce důležitou, zatímco běžná populace jako nejméně důležitou (Řehan, Cakirpaloglu, 2000). Přetrvávající primariát duchovního života nad osobním, potažmo rodinným životem, dosvědčuje také americká studie, kde protestantští studenti označili hodnotu *Spása duše* jako nejdůležitější, zatímco hodnotu *Zralá láska* na pozici čtvrté a hodnotu *Rodinné bezpečí* na pozici šesté (Shoemaker, Bolt, 1977).

Hodnota *Spása duše* stojí u zadaných i nezadaných věřících na prvním místě, v preferencích dalších hodnot se tyto skupiny mírně liší – hodnota *Upřímné přátelství* je významnější pro nezadané, hodnota *Zralá láska* je významnější pro zadané. Statistickou významnost rozdílu v tomto hodnocení potvrdil i Mann-Whitneyho U test (viz tabulka č. 2). Lze tedy uvažovat, že **rodinný stav jedince ovlivňuje preferenci hodnot týkajících se partnerských a rodinných vztahů**. Výsledky poukazují na menší důležitost hodnot s tímto spojených

u nezadaných jedinců, což je v souladu s výsledky výzkumu veřejného mínění (Červenka, 2004), podle kterého svobodní a bezdětní jedinci nepovažují hodnotu *Rodiny* za prioritu. V oblasti instrumentálních hodnot byl zaznamenán rozdíl u hodnoty *Moudrost*, kterou nezadaní jedinci hodnotili jako důležitější než zadaní jedinci, což může souviset s faktem, že 77 % svobodných respondentů studuje.

Podle mladých věřících církev nepřistupuje k partnerským otázkám shodně s biblickými koncepcemi. Jak lze vidět na grafu č. 1, mladí křesťané se více ztotožňují s biblickými stanovisky a církevní postoje vnímají jako nejednoznačné. Výsledky poukazují také na to, že církev přikládá hodnotě *Rodiny* větší význam než Bible nebo věřící jedinec. Oba tyto subjekty totiž podle výstupů studie nepovažují za nejdůležitější úkol církev podporovat a motivovat jedince k uzavření manželství a založení rodiny. Z tohoto důvodu je zřejmé, proč se křesťané více kloní k biblickým stanoviskům, u kterých nepocítují tak silný prorodinný přístup.

Jednotlivé faktory náboženské praxe mají vliv na pocíťování míry shody mezi církevními a biblickými názory. Účast na bohoslužbách a četba Bible umožňují porovnání církevních koncepcí prezentovaných na shromážděních se stanovisky uvedenými v Bibli. Modlitba a znovuzrození se souvisí s osobním vztahem k Bohu budovaným zejména v soukromí.

Mezi mírou **shody vlastních názorů s biblickými a církevními** v souvislosti s náboženskou praxí jedince byla zjištěna **negativní korelace**, z čehož vyplývá, že čím více je jedinec nábožensky aktivní (čím vyšší vykazuje hodnotu indexu náboženské praxe), tím více ve svých názorech souhlasí s biblickými a církevními stanovisky (tím je menší rozdíl v hodnocení jednotlivých otázek vyjadřující vlastní, biblické a církevní stanovisko).

Výsledky studie poukazují na to, že objektivně není v církevním prostředí pocíťován tlak na svobodné jedince, aby navazovali partnerské vztahy. Takový tlak vychází zejména z rodiny daného jedince, případně pak z konkrétního sboru nebo společnosti věřících osob, do které jedinec pocíťující tlak na svobodné náleží. Tyto výsledky potvrzují také další zahraniční studie (Jackson, 2011).

Jednotlivé sbory zřejmě přistupují k nezadaným jedincům rozdílně, na což poukazuje rozdílné vnímání jedinců v otázce přístupu k nezadaným. Více než polovina účastníků studie si ovšem nemyslí, že by svobodní jedinci byli považováni za neschopné navazovat partnerské vztahy, nebo že by svobodný stav člena sboru ovlivňoval jeho hodnotu a postavení. Obdobný názor lze sledovat v celé české společnosti (Čadová, 2014) i zahraniční populaci (Goering, Krause, 2001). Navíc rodinný stav daného člena sboru nemá na pocíťování tohoto přístupu vliv. Tyto výsledky vyplývají také z jiných studií (Olatundum, 2013). Lze tedy uvést, že ve sborovém prostředí převládá rovnostranný přístup ke všem jedincům bez ohledu na jejich rodinný stav.

Na grafu č. 3 lze vidět, že s **církevními a sborovými programy, akcemi a publikacemi** zaměřenými na partnerské vztahy jsou nejvíce spokojeni nezadaní jedinci a nejméně spokojeni **zadaní jedinci a jedinci žijící v manželství**. Tento výstup může souviset s konkrétními oblastmi v rámci partnerských vztahů, na které se církev zaměřuje.

Jednou z těchto oblastí mohou být **zásahy církve do partnerských vztahů**, které více než polovina respondentů, bez rozdílu mezi zadanými a nezadanými, považuje za výrazné. Jedná se například o církevní zásady a doporučení, které nastavují v partnerských vztazích hranice, které v případě jejich překročení mohou u jedince vyvolat negativní emoce, což bylo

potvrzeno studií realizovanou v Baptistické církvi, kde 80 % jedinců, kteří porušili předmanželskou čistotu, mělo výčitky svědomí (Rosenbaum, Weathersbee, 2013). Celkové zaměření církve na partnerské vztahy potvrzuje i fakt, že téměř polovina respondentů (45,2 %), bez souvislosti s jejich rodinným stavem, si nemyslí, že by se práce církve a sboru měla zaměřit především na páry a manžele, než na svobodné. Prorodinnou církevní orientaci potvrzují i zahraniční studie (Goering, Krause, 2001).

Z těchto výstupů lze tedy usuzovat, že nadměrná církevní regulace partnerských vztahů může být kořenem nespokojenosti zadaných a sezdaných jedinců. Vliv církevních intervencí v oblasti partnerských vztahů na vnímání a prožívání jedince ve sboru potvrzují také další studie (Pedersen, 2014; Eriksson, et al., 2013). Práce církve s páry ovšem nemusí mít pouze negativní efekt, jak potvrzují výstupy americké studie (Stenley et al., 2006), kde je práce církve s páry považována za přínosnou pro zvyšování spokojenosti a pevnosti manželství.

Závěr

Prvotní zmapování hodnocení prorodinné atmosféry v církvi otevírá prostor pro další výzkumné záměry a cíle. Zajímavou oblastí je **diskrepance biblických a církevních názorů**, kterou členové církve pocítují, a kde je možné získat bližší informace o konkrétních rozdílech v těchto stanoviscích. Účelné by bylo také zmapovat problematiku **postavení nezadaných a zadaných osob** ve sboru a konkrétnější formu pocítovaného **tlaku na svobodné jedince**.

V této oblasti se lze cíleně, vzhledem k výsledkům, zaměřit na práci církve s tlakem do manželství vycházejícího z rodinného prostředí. Na základě zjištěných výsledků je možné zavést vhodné intervence v další práci církve či sboru v těchto oblastech. V neposlední řadě se jedná o podrobnější prozkoumání církevních a sborových **programů a aktivit** v oblasti partnerských vztahů a konkrétních doporučení na další práci ze stran členů církve. Veškeré výstupy mohou být prakticky využity v církevní společnosti a přispět ke zvýšení obecné spokojenosti členů jednotlivých církví.

Oblast partnerských vztahů je bohatá na **podněty k výzkumům**, které vyplývají z výstupů jak této práce, tak mnoha dalších a také reflexe **nedostatků a limitů studie**. V prvé řadě se jedná o formu sběru dat, protože vyvěšení dotazníku na internetu neumožňuje kontrolu správného a úplného vyplnění. Rovněž jednotlivé otázky a položky v dotazníku narážejí na riziko odlišného subjektivního pochopení a reakce účastníků, což je přirozený nedostatek dotazníkové metody.

Limity se týkají také výzkumného vzorku. Studie probíhala primárně mezi členy Římskokatolické církve a Slezské církve evangelické a.v. Zapojeni byli i příslušníci jiných církví, nicméně jejich zastoupení ve výzkumném vzorku nebylo výrazné. Stejně tak nebyli rovnoměrně zastoupeni muži a ženy (29,4 % mužů ku 70,6 % žen) a jedinci podle rodinného stavu, což byla jedna z hlavních nezávislých proměnných pro analýzu dat. Nejednalo se o reprezentativní soubor, proto není možné výsledky studie zobecňovat na celou populaci křesťanů v České republice. Je nutné také zohlednit nejednotnost církví v otázkách manželství, sexuality a rodičovství, která se může odrážet v přístupu a pojetí vnímání prorodinné atmosféry v církvi mezi mladými věřícími.

Předností této studie je prvotní mapování hodnocení prorodinných otázek v církvi mladými křesťany v českém prostředí. Vzhledem k tomu, že otázka rodiny a partnerských vztahů je v církevní sféře stále aktuální, je účelné sledovat přístup k této problematice v souvislosti se společenskými změnami a všeobecným hodnotovým nastavením společnosti. Církev by měla reflektovat potřeby svých členů i širší veřejnosti v těchto tématech a adekvátně uzpůsobovat své programy a aktivity.

Seznam literatury

Adventisté sedmého dne věří. Výklad 27 základních věroučných článků. (1999). Praha: Advent-Orion.

Český ekumenický překlad. Písmo svaté Starého a Nového zákona. (2001). Praha: Česká biblická společnost.

Čadová, N. (2014). *Postoje českých občanů k manželství a rodině – prosinec 2013.* Centrum pro výzkum veřejného mínění.

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7165/f3/ov140120.pdf

Červenka, J. (2004). *Hodnotové orientace v naší společnosti.* Centrum pro výzkum veřejného mínění.

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a3942/f11/100044s_cervenka-hodnoty.pdf

Česká biskupská konference. (2001). *Příprava na svátost manželství.* Praha: Sekretariát české biskupské konference.

Dolista, J. (1994). *Naděje vložená do manželství (Teologicko-pastorální studie).* Olomouc: Matice cyrilometodějská.

Emanovský, P. (2013). *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Eriksson, E., Lindmark, G., Axemo, P., Haddad, B., & Ahlberg, B. M. (2013). Faith, Premarital Sex and Relationships: Are Church Messages in Accordance with the Perceived Realities of the Youth? A Qualitative Study in KwaZulu–Natal, South Africa. *Journal of Religious Health*, 52(2), 454-466.

Fialová, L. (2006). Trendy ve sňatkovém chování obyvatelstva České republiky ve 20. století. *Demografie*, 48 (2), 97-108.

Goering, E. M., & Krause, A. (2001). Odd Wo/man Out: The Systematic Marginalization of Mennonite Singles by the Church's Focus on Family. *Mennonite Quarterly Review*, 75(2), 221-230.

- Jackson, I. (2011). *Social pressure, marital expectancy, and family formation values in the pursuit of marriage: A study of psychological distress in Modern Orthodox Jewish women*. Dissertation. Chicago: Roosevelt University.
- Jan Pavel II. (1996). *Familiaris Consortio: O úkolech křesťanské rodiny v současném světě*. Praha: Zvon.
- Katechismus katolické církve*. (1995). Praha: Zvon.
- Kotasová, H. (2015). *Hodnocení prorodinné atmosféry mezi mladými věřícími*. Nepublikovaná diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Novotný, A. (1935). *Biblický slovník*. Praha: Kalich.
- Olatundum, O. A. (2013). A Socio-religious perspective of late marriage and stigmatization of single adults and its impact on the Church in Nigeria. *Review of European Studies*, 5(4), 165-171.
- Pedersen, W. (2014). Forbidden Fruit? A Longitudinal Study of Christianity, Sex, and Marriage. *Journal of Sex Research*, 51(5), 542-550.
- Rosenbaum, J. E., Weathersbee, B. (2013). True Love Waits: Do Southern Baptists? Premarital Sexual Behavior Among Newly Married Southern Baptist Sunday School Students. *Journal of Religious Health*, 52, 263-275.
- Řehan, V., Cakirpaloglu, P. (2000). Sociální status a hodnotová orientace mladé generace. *Československá psychologie*, 44(3), 202-215.
- Shoemaker, A. Bolt, M. (1977). The Rokeach Value Survey and perceived Christian values. *Journal of Psychology and Theology*, 5(2), 139-142.
- Stenley, S. M. (2006). Premarital education, marital quality, and marital stability: Findings from a large, random household survey. *Journal of Family Psychology*, 20(1), 117-126.
- Suchá, E. et al. (eds). (2006). *Kniha svornosti: symbolické čili vyznavačské spisy evangelických církví augsburské konfese: nové české znění podle standardní německo-latinské edice, s přihlédnutím k dosavadním převodům*. Praha: Kalich.
- Šejda, J., Šmerhovský, Z., Göpfertová, D., et al. (2005). *Výkladový slovník epidemiologické terminologie*. Praha: Grada Publishing.
- Zásady Slezské církve evangelické a. v.* (2004). <http://www.sceav.cz/cs/dokumenty-a-materialy>

Údaje o autorech:

Mgr. Bc. Hana Wiselková je absolventkou jednooborové psychologie (2015) a oboru Pedagogika-Sociální práce (2016), obojí na Univerzitě Palackého v Olomouci. Pracuje jako psycholožka a sociální pracovnice v organizaci Slezská diakonie, kde se zaměřuje zejména na práci s lidmi závislími na návykových látkách a s oběťmi domácího násilí či osobami s problémy v mezilidských vztazích a rodinnými problémy. Od roku je 2016 účastnicí výcvikového programu v Gestalt psychoterapii organizovaný institutem Dialog.

Kontaktní údaje:

Adresa: Poradna ELPIS Třinec, Slezská diakonie, Máchova 643, 739 61 Třinec
E-mail: wiselkovahana@gmail.com

PhDr. Marek Kolařík, Ph.D., působí jako odborný asistent na Katedře psychologie FF UP v Olomouci. Absolvoval, mimo jiné, výcvik v rodinné a systemické terapii, aktivně (spolu)pracuje s klienty i výcvikovými skupinami. Od roku 2012 je členem prezidia Asociace manželských a rodinných poradců ČR.

Kontaktní údaje:

Adresa: Katedra psychologie FF UP v Olomouci, Vodární 6, 771 00 Olomouc
E-mail: marek.kolarik@upol.cz

Wiselková, H., & Kolařík, M. (2018). Hodnocení prorodinné atmosféry mezi mladými věřícími. *E-psychologie*, 12(1), 1-14. Dostupné z <http://e-psycholog.eu/pdf/wiselkova-kolarik.pdf>
doi: